

Stór frambrot eru innan viðgerð av krabbameini

Nobel-vinnarar í heilivági hava framt áhugaverda gransking og frambrot í viðgerð av ymiskum krabbasjúkum. Talan er um immunterapi og javnvágina millum aktivitet og bremsu í sonevndu T-kyknunum

Vilmund Jacobsen

Tað vóru tveir pionerar innan immunterapi, sum herfyri fingu Nobel-virðisløn í heilivági. Teirra arbeiði hevur verið slóðbrótandi fyri fatanina av, hvussu immunverjan í likaminum virkar.

Hetta er vitan, sum hevur ført til eina betri viðgerð móti einari røð av krabbasjúkum.

Alt hetta snýr seg um stríðseindina: Immunverjuna.

Talan er um eitt umfatandi netverk av serútbúnum kyknunum, sum kunnu kenna aftur alt tað, sum kann vera ein hóttan fyri okkara likam: Virus, bakteriur og fremmandar smáverur ella mikroorganismur. Hesar verða kendar aftur, eyðmerktar og beindar burtur við viðgerðini.

Júst tí, at immunverjan er so kraftmikil, er tað týðningarmikið, at hon er undir eftirliti og bert leypir á tað, sum veruliga er skaðiligt fyri okkara likam.

Er immunverjan ikki undir eftirliti, er vandi fyri, at hon leypir á fríska vevnaðin og kyknurnar í likaminum, og tað kann vera lívshóttandi.

Tað er júst henda javnvágin millum aktivitet og bremsu, sum ársins Nobel-vinnarar í heilivági, James P. Allison úr USA og Tasuko Honjo úr Japan, hava granskað í, og talan er her um tær kyknur í immunverjuni, sum verða róptar T-kyknur.

Tarna "bremsunum"

Professorin, Per Gullberg, sum starvast á granskingardeplinum hjá Kræftens Bekæmpelse, greiðir frá samanhuginum við nevndu T-kyknunum.

- T-kyknurnar eru útgjörðar við ymiskum bremsum, sum forða óskynsamari aktivering av immunverjuni. Granskingin hjá Allison og Honjos hevur víst, hvussu til ber at aktivera T-kyknurnar við at hesar kyknur gerast førar fyri at leypa á krabbakyknurnar, sigur Per Gullberg.

Professorin vísir á, at tann eina bremsan snýr seg um proteinið CTLA-4, sum situr í yvirflatuni av T-kyknunum.

James P. Allison hevur ment eitt mótevni, sum tarnar bremsuvirknaðinum hjá CTLA-4. Hann hevur í einari røð av royndum víst, hvønn týðning tað hevur, tá henda bremsa verður beind burtur.

Ein av týðningarmestu royndunum stava frá 2010, har sjúklingar við móðurmerkjakrabba vórðu viðgjörðir við nevnda mótevni. Úrslitini vóru eyðsýnd.

Hjá nøkrum av sjúklingunum hvarv sjúkan heilt, og hetta var fyrstu ferð, at nakar hevði sæð so positiv úrslit hjá sjúklingum við hesi sjúku.

Livdu nógv longri

Granskingin hjá Tasuko Honjos hevur lagt dent á eina aðra bremsu hjá T-kyknunum, nevniliga proteinið PD-1, ið eins og CTLA-4 eisini er í yvirflatuni á T-kyknunum.

Krabbakyknur kunnu ávirka PD-1 og soleiðis syrgja fyri, at proteinið virkar sum ein bremsa á T-kyknurnar. Hetta samband kann tó brótast við einum antievari við tí úrsliti, at T-kyknurnar gerast aktivar og kunnu leypa á krabbakyknur.

Granskingin hjá Tasuko Honjos hevur skapt grundarlag fyri einari røð av royndum, har tú visti, at eitt antievari, sum blokerar PD-1 og harvið beinir burtur bremsuvirknaðin, er effektivt sum viðgerð av sjúklingum við einari røð av krabbasjúkum – eisini, har krabbin hevur spreitt seg.

Úrslitini vísu, at viðgerðin minkaði um krabbasjúkuna, og sjúklingarnir kundu soleiðis liva munandi longri.

Fantastisk gransking

Ein av teimum, sum til dagligt sær, hvønn týðning granskingin hjá

Allison og Honjos hevur havt, er yvirlæknin, Lars Henrik Jensen, sum starvast á sjúkrahúsinum í Vejle. Hann er eisini formaður í felagnum hjá donskum krabbameinslæknum, Dansk Selskab for Klinisk Onkologi.

Lars Henrik Jensen hevur sæð gagnliga virknaðin av teimum viðgerðum, sum eru mentar út frá granskingini hjá James P. Allison úr USA og Tasuko Honjo úr Japan.

- Grundleggjandi er hetta fantastisk gransking. Hetta hevur ført til slóðbrótandi viðgerðir, sum geva heilt nýggjar møguleikar fyri eina røð av sjúklingum. Serliga innan móðurmerkjakrabba merkir granskingin, at vit kunnu bjóða viðgerðir, har vit í veruleikanum áður einki høvdu at bjóða, sigur hann.

Sjálvt um immunterapi í dag er tilgongilig sum viðgerð fyri einari røð av krabbasjúkum, leggur Lars Henrik Jensen kortini dent á, at viðgerðin ikki gagnar øllum krabbasjúklingum.

Men, tað eru sjúklingar við ávísu krabbasjúkum, sum fáa gagn av viðgerðini – og í øðrum førum er neyðugt við vælkendum viðgerðum sum eitt nú kemoterapi, strálu-

viðgerð og skurðviðgerð.

- Orsøkin er, at immunskipanin er so fløkjaslig, at tað hjá summum sjúklingum eru aðrar mekanismur, sum eru í brúki. Men, í dag kunnu vit tibetur við rættiliga stórari vissu siga, hvørjir sjúklingar kunnu fáa gagn av immunterapi – og hvørji ikki fáa gagn av hesum, sigur Lars Henrik Jensen, yvirlæknin.

Flættaðar viðgerðir

Í dag verður immunterapi brúkt móti einari røð av krabbasjúkum, eitt nú móðurmerkjakrabba, nýrakrabba og lungnakrabba, og granskarar arbeiða við, at viðgerðin kanska kann mennast enn meira og soleiðis eisini brúkast móti øðrum krabbasjúkum.

Nýggj gransking bendir á, at tað kanska kann geva ein enn betri virknað, um nevndu viðgerðir verða flættaðar, soleiðis at eitt nú CTLA-4 og PD-1 verða raktar í senn.

Eisini verða royndir gjörðar við møguleikanum at flætta immunterapi og kemoterapi.

Kelda: www.cancer.dk